

Massa lluny d'Europa en innovació i coneixement

EL TEMPS

La inversió en R+D de les nostres empreses encara és per sota dels nivells desitjables per a convergir amb l'economia europea. Igualment, la despesa de les administracions és molt baixa.

Les actuacions en R+D, la formació de nivell intermedi o l'ajust entre l'oferta d'estudis superiors i la demanda laboral són indispensables per a afrontar el repte de la competitivitat amb garanties. És una de les principals conclusions que defensa un grup d'experts en matèria econòmica i social que ha participat en el llibre *Economia catalana: reptes de futur*, editat pel Departament d'Economia i Finances i el BBVA. L'anàlisi és aplicable a l'economia del País Valencià, que també bascula entre la voluntat de reconvertir una indústria tocada per la competència del baix cost i la baixa qualitat que arriba dels mercats asiàtics i la necessitat imperiosa d'aportar valor afegit al sector terciari, especialment el turístic. En tots dos casos, cal fer una aposta ferma per la recerca i el desenvolupament tecnològic a tots els sectors econòmics. A les illes Balears, si bé el pes de la indústria és molt menor, el model de turisme de sol i platja també reclama un tomb radical per a detectar i investigar nous valors vinculats al territori que puguin atreure turisme de més qualitat.

Pocs recursos per a la investigació i un sistema educatiu sovint al marge de les necessitats empresarials i socials del territori. Dues realitats que ens allunyen de la convergència amb Europa.

Pocs diners per a la recerca.

Sobre el paper, tots els governs són conscients que, en una economia cada vegada més globalitzada i competitiva, el qui ofereix un producte o un servei de més qualitat, més innovador i útil, té bona part de camí fet. I en aquest sentit orienten les polítiques d'innovació. Però a la pràctica, la despesa que es dedica a R+D als Països Catalans és molt per sota dels nivells que la UE

es marca per al 2010, un 3% del PIB, que en el cas espanyol es va rebaixar fins al 2%. El 2006 el govern català va destinar un 1,43% del PIB a R+D, el País Valencià un 0,96% i les illes Balears un 0,29%, mentre que l'executiu espanyol n'hi va destinar un 1,2%. Comparant aquestes xifres amb les del 2005, només al País Valencià hi ha hagut una lleugera reducció de les aportacions públiques. Pel que fa a la inversió de les empreses, en el cas de Catalunya i el País Valencià es detecta un esforç més gran del 2005 al 2006, però a les Illes hi ha una reducció de prop del 10%. En qualsevol cas, perquè els Països Catalans compleixin l'objectiu del 2% que fixa Brussel·les per a l'estat espanyol, caldria que la despesa en R+D creixés a un ritme anual del 22% fins el 2010.

Països com Suècia, que dedica un 4% del PIB a investigació, i Finlàndia, que hi inverteix gairebé el 3,5%, encapçal·len la llista de territoris més abocats a la innovació. En canvi, l'estat espanyol, Portugal i Lituània són a la cua.

El capital humà, poc preparat.

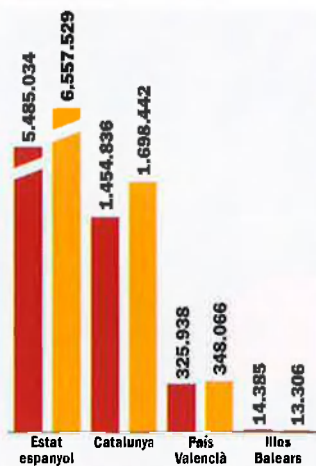
Com també adverteix l'executiu comunitari, la variable del coneixement i la formació dels treballadors té un pes tan rellevant com el de la recerca i la innovació a l'hora de determinar la productivitat d'una economia. En aquest capítol, els Països Catalans també són per sota de la mitjana europea. Tal com recull el document *El capital humà a l'Euram*, editat per l'Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa, la proporció de població matriculada en els nivells corresponents a l'educació primària i secundària obligatòria (ESO) respecte a la població activa és a les Illes del 78%, al País Valencià del 72% i a Catalunya del 68%. Aquestes xifres, segons l'informe, "camuflen una realitat difícil, perquè el percentatge de població amb estudis secundaris superiors és només del 24%, mentre que la mitjana a la Unió Europea és del 58%. Els estudis secundaris representen la porta d'entrada al sector productiu d'un nivell tecnològic mínim, però fonamentalment als estudis universitaris, més adequats per a una indústria i uns serveis innovadors", alerta aquest document. La dada és preocupant en tant que els estudis

Despesa interna en R+D

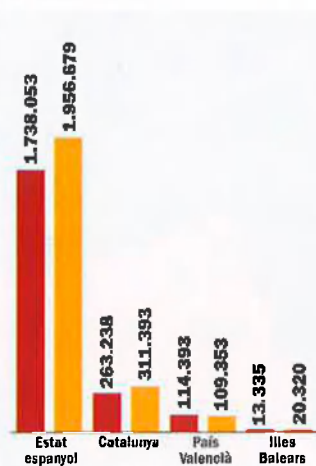
En milers d'euros

■ 2005 ■ 2006

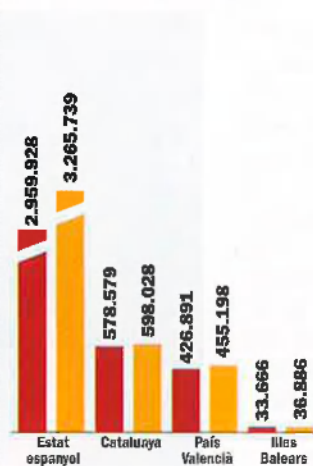
EMPRESES

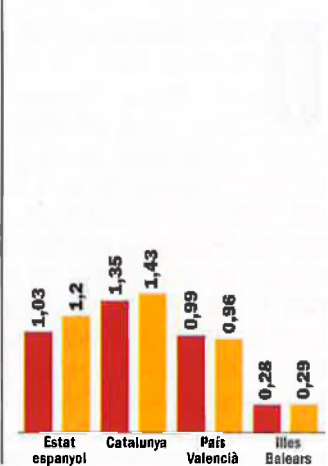
ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

ENSENYAMENT SUPERIOR

%, SOBRE EL PIB AUTONÒMIC

Font: INE

universitaris signifiquen el potencial més alt a curt termini i a llarg termini, perquè possibiliten una base qualificada utilitzable per les empreses en un sistema econòmic cada vegada més intensiu. La situació amb relació als estudis universitaris només ha millorat els darrers anys a Catalunya, on des del curs 2000-2001 el nombre d'alumnes matriculats ha crescut d'un 6%. A l'altre extrem hi ha les Illes, on la població matriculada a la universitat és molt inferior a la resta de territoris, un fet que, segons l'informe de l'IIVEE s'explica per "l'estructura productiva de les Illes, on el principal sector productiu, el turisme, és menys intensiu en mà d'obra qualificada a través de la formació reglada, i les possibilitats de trobar un lloc de treball són més grans per als joves sense estudis universitaris".

En aquest context, cal tenir en compte que un nivell més alt de preparació de la població ocupada va associat a una producció que requereix una tecnologia més innovadora. D'aquesta manera, com més important sigui el pes dels sectors més moderns i competius, més grans seran els requeriments de treballadors més formats. Per contra, els sectors tradicionals es proveiran de treballadors que requereixen un grau formatiu menor, que es poden trobar a països menys desenvolupats amb costos menors deslocalitzant la producció. Els dos grans sectors productius a l'Eu-

ram són les manufactures de tecnologia mitjana-baixa i baixa i els serveis menys intensius en coneixement, amb requeriments de qualificació tecnològica mitjans o baixos. A Catalunya i al País Valencià, les indústries manufactureres ocupen al voltant del 20% dels treballadors, però les de tecnologia alta i mitjana-alta representen un 37% de l'ocupació a Catalunya i només la meitat al País Valencià. A les Illes, aquestes indústries són el 20%, però tenen un pes en l'ocupació molt més baix (7,5%). Aquests resultats reforcen la idea segons la qual a Catalunya hi ha més incentius per a continuar estudiant fins als nivells universitaris. Sigui com sigui, la millora de les condicions de competitivitat al nostre territori demana més inversió en R+D i, sobretot, un replantejament del sistema educatiu, que ha de respondre a les noves necessitats socials i empresarials.

Com serà la competitivitat en el futur immediat? Emiliano Duch, president del The Cluster Competitiveness Group, una companyia que ofereix assessorament per a reforçar la competitivitat de col·lectius d'empreses, dibuixa un escenari en què el valor afegit tindrà un sentit més ampli. Segons Duch, "assistim a la consolidació d'un nou poder, el del consumidor, que marcarà les estratègies de les companyies i els serveis que oferiran si volen competir". Aquest ex-

pert assenya la cas de les autopistes: "Si Abertis es fusiona amb l'operador italià d'autopistes serà un gran grup pel que fa a quilòmetres gestionats, però la seva veritable aposta haurà de ser fer carreteres intel·ligents, capaces d'informar el conductor quan ha de sortir per no trobar cues, on hi ha accidents, etc. Tot plegat es controlarà amb aparells que ja incorporaran els vehicles." Duch posa un altre exemple clar del poder dels consumidors amb la telefonia mòbil, ja que "avui ja no importa si l'aparell es fabrica a la Xina i el programari en un altre lloc; el resultat final el dona l'operador, que pot oferir tarifes atractives, bona cobertura i tota mena de serveis complementaris d'alt valor afegit".

En aquest sentit, Emiliano Duch adverteix que "l'estat espanyol va molt endarrerit en aquest procés", a diferència de països com l'Índia o Singapur, que executen plans per a atreure valor afegit al seu territori, tant pel que fa a tecnologia com a preparació de persones en els àmbits més innovadors. El president de The Competitiveness Group també destaca que l'economia espanyola és a la cua d'Europa en productivitat per hora dels treballadors, mentre que Estònia, Turquia o Irlanda augmenten aquesta productivitat a gran velocitat i s'apropen als nivells d'economies sòlides d'arreu del món.

Gemma Aguilera